
Lesprogramma met presentatie en prijsvraag

BOERDERIJ âld en nij

Op zoek naar agrarisch erfgoed in je eigen omgeving

Aanleiding

De BOERDERIJENSTICHTING FRYSLÂN is een stichting die zich al meer dan 35 jaar inzet om de fraaie boerderijen van onze provincie te behouden. Samen met het Fries Landbouw Museum is een lesprogramma ontwikkeld waarin kinderen verschillende vragen moeten oplossen over de geschiedenis van de boerderij en wat de huidige rol is van de boerderij in hun eigen omgeving. De kinderen gaan met de volgende vragen aan de slag:

- Hoeveel boerderijen stonden er vroeger in het dorp
- Welke functie hadden deze boerderijen
- Hoeveel boerderijen zijn er nu nog
- Welke functie hebben deze boerderijen nu

Inleiding

Onze leefomgeving verandert voortdurend. De mens heeft het landschap door de eeuwen heen naar zijn hand gezet. Er komen huizen bij, wegen, industrieterreinen noem maar op. Ook de landbouw is ingrijpend veranderd, denk aan schaalvergroting en mechanisatie.

Het Friese landschap bestaat voor meer dan 50% van het oppervlak uit landbouw. Agrarisch erfgoed is dus beeldbepalend voor onze leefomgeving. Het gaat dan niet alleen om de kenmerkende boerderijen, maar ook om de hooibergen, de schuren, ligboxstal, e.d..

Door schaalvergroting, mechanisatie en moderne eisen hebben veel eigenaren van boerderijen hun pand aangepast, *vorm volgt functie*. Maar niet alleen de vorm verandert, ook het aantal boerderijen verandert. Boeren stoppen regelmatig doordat het bedrijf niet langer rendabel is of doordat er geen opvolger te vinden is. Om leegstand te voorkomen wordt er dan naar een nieuwe bestemming van het pand gezocht zoals een zorgboerderij, woonboerderij of een museumboerderij, zoals het Fries Landbouwmuseum dat in een prachtige Rijks-monumentale boerderij zit.

Nederland kent verschillende typen boerderijen. Per provincie of regio kun je die verschillen zien. In Friesland kennen we met name de kop-hals-rompboerderij (of kop-rompboerderij) en de stelpboerderij.

Doelstellingen

Met dit lesprogramma willen de Boerderijstichting en het Fries Landbouwmuseum kinderen bewustmaken van de rol van de landbouw in hun omgeving en de manier waarop de boerderij werd en wordt gebruikt.

Programma:

- Kinderen kennis laten maken met het agrarische verleden: (agrarisch erfgoed);
- Bewustmaken van de leefomgeving en de invloed van de veranderingen die er plaatsvinden;
- Interesse opwekken voor bouwkunst en architectuur.

Het programma sluit aan bij het erfgoed onderwijs, de [Canon van Friesland](#) en bij de herziene kerndoelen van het vakgebied geschiedenis voor het basisonderwijs.

Deze kerndoelen zijn:

Oriëntatie op jezelf en de wereld:

- Leren gebruik te maken van eenvoudige historische bronnen en leren aanduidingen van tijd en de tijdsindeling te hanteren (kerndoel 51).
- Leren kenmerkende aspecten van de landbouwgeschiedenis en het erfgoed van Fryslân.
- Kinderen leren ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, vanuit de perspectieven landschap, wonen, werken, bestuur, verkeer, recreatie, welvaart, cultuur en levensbeschouwing. (Kerndoel 47)

Doelgroep

Het programma is geschikt voor de bovenbouw van het Primair Onderwijs.

Materiaal

Het lesmateriaal bestaat uit:

- Achtergrondinformatie
- Werkbladen
- Aanwijzingen voor uitvoering voor leerkracht en leerling

Het materiaal is verkrijgbaar in digitale vorm (gratis download) of in print (tegen kostprijs) bij het Fries Landbouwmuseum.

Uitvoering

Het programma bestaat uit meerdere delen:

1. Onderzoek op school
2. Onderzoek buiten, in de omgeving
3. Eventueel een interview

Het doel is om te kijken hoeveel boerderijen er in de omgeving te vinden zijn, welke functie ze hebben (bv. melkveehouderij, akkerbouw, woonboerderij, etc.) en welke functie ze eventueel vroeger hadden.

Ad. 1. Onderzoek met behulp van Google maps: maak n.a.v. daarvan een kaart / plattegrond van de omgeving waarin je woont. Probeer daarop alvast de boerderijen te traceren. Zet vervolgens een route uit door je omgeving langs zoveel mogelijk boerderijen.

Ad. 2. Omgevingsonderzoek: ga in groepjes of met de klas de omgeving in en bekijk de boerderijen.

Maak per boerderij een kaartje met daarop:

1. Adres
2. Type boerderij (bv. stelpboerderij, kop-hals-romp)
3. Waarvoor de boerderij wordt gebruikt (b.v. melkveehouderij, woonboerderij etc.)
4. En maak een foto

Ad. 3. Interview: Het omgevingsonderzoek kan eventueel aangevuld worden door de kinderen een interview te laten doen met de huidige bewoner van de boerderij of met iemand die iets over de omgeving en de geschiedenis van de omgeving weet te vertellen.

Resultaat / presentatie

De resultaten mogen op verschillende manieren worden gepresenteerd:

- Teken op een groot kartonnen papier een plattegrond van je omgeving en plak daarop alle foto's en gegevens van de boerderijkaartjes die in die omgeving te vinden zijn.

Of

- Maak een presentatie van één boerderij uit de omgeving waar iets bijzonders mee is of er bijzonder uitziet, b.v. mooie gevel, binnen een melkkelder o.i.d.

Of

- Breng je een bezoek aan een boerderij in de buurt, bv. voor het interview, laat dan zien wat daar allemaal te zien is en wat de functie is en was van deze boerderij. Maak hier een presentatie van.

De presentaties mogen ook digitaal worden gepresenteerd. Bijvoorbeeld met Powerpoint maar het mag ook door het maken van een kort filmpje (max. 10 minuten).

Win één van de prijzen

De Boerderijstichting en het Fries Landbouwmuseum kiezen de mooiste / beste presentaties uit, die maken kans op een prijs! Tijdens een feestelijke bijeenkomst, in november in het Fries Landbouw Museum in Leeuwarden, mogen de drie mooiste inzendingen hun presentatie aan een jury laten zien. Vervolgens worden de prijzen uitgedeeld en krijgt de mooiste presentatie een plekje in het Fries Landbouwmuseum.

Praktische informatie

Meld je school uiterlijk **1 juli 2021** aan door een mail te sturen naar info@frieslandbouwmuseum.nl.

Wij zorgen dan dat je het lesprogramma tijdig ontvangt. (uiterlijk 1 september 2021)

Lever de presentatie (of een foto van de presentatie) voor **1 november 2021** aan bij het Fries Landbouw Museum om kans te maken op een prijs.

Nog vragen? Dan kun je contact opnemen met:

Henk Dijkstra (Fries Landbouwmuseum): 0511-539420

Ate Feenstra (Boerderijstichting Fryslân): 06 1260 1668